

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De veneratione || sanctor[um] libri duo Judoci
Clich-||touei. Neoportue[n]sis. excelle[n]tissi-||mi
Parisiensis academiae Theologi**

Clicthove, Josse

Coloniae, 1525

VD16 C 4211

Locos sanctae scriptur[ae], no[n] inco[n]cinne pleru[m]q[ue] applicari
laudibus s[an]ctor[um] in alio sensu, q[uæ] in q[uo] primu[m] sunt
co[n]scripti. XII

urn:nbn:de:hbz:466:1-36172

De veneratione Sanctorum.

q̄ alia miracula, aut eminētius q̄ p̄ ceteros. Ita p̄ ipsos iā ccele-
stis regni cōsortes, diuersa mortalib⁹ impartit sanitatū aut gr̄arū
bñficia. **V**t p̄ hūc sc̄m, pestiferæ luis tollit cōtagia, p̄ illū ut
oratorē & deprecatorē, æstū febrilē depellit, p̄ aliū ꝑo, ignis
sacri restinguit incēdia. Ita q̄z p̄ hūc sc̄m a nobis inuocatū, ca-
stitatis largit gr̄am, p̄ illū, māsuētudinis, p̄ aliū ꝑo, patiētię, &
ita de ceteris, prout q̄sq; sc̄tōz, hac aut illa uirtute (cū hic desu-
daret i agone) excellētī⁹ iclaruit, atq; se ip̄sius exercuit. **Cū** ita
q̄z p̄ hos sc̄tōs tāq̄ riuos, exuberātissim⁹ diuīnæ bonitatis fōs, di-
stribuēs unicuiq; put uult, & p̄ q̄s uult, nob̄ suorū donorū fluē-
ta impartire cōstituerit, haud ab re sc̄tōs ip̄os tāq̄ p̄onos ac me-
diatores nob̄ asciscim⁹ p̄ q̄s diuinorū mūerū p̄ticipes efficiamur

¶ Locos sc̄tē scripture, nō incōcinne plerūq; applicari laudi-
bus sc̄tōz in alio sensū, q̄ in q̄ primū sunt cōscripti. **Cap. XII**

Duodecimo, nos hoc telo ip̄etūt aduersarij. In sc̄tō-
rū p̄conijs & laudib⁹ decātant ex institutiōe ecclīa-
stica interdū nōnulla, ex sacris l̄ris deprōpta, i alio
prorsus sensū, q̄ in q̄ illa primū sunt prolata. **Exem-**

pli gr̄a. **S**acratissimæ dei m̄ri accōmodat id ex cāticis cāticorū
eulogiū. **T**ota pulchra es amica mea, & macula nō est in te, qd

de ipsa ecclīa **Ch̄ri** sp̄osa, ad literā est intelligendū, sicut & illd̄
dictū in **Apocalypsi**. **M**ulier amicta sole, & luna sub pedibus

eius, & in capite eius corona stellarū duodecim, de ipsa ecclīa
p̄sertim intelligit, & tñ a **B. Bernardo** i qdā sermōe de btā uir-
gine, ipsi sacre uirgini **Marię** accōmodat. **R**ursum illud libri

Sapiētię uerbū. **C**ādor est em̄ lucis æternæ, & speculum sine
macula dei maiestatis, de æterna sapiētia (q̄ dei fili⁹ est) intelli-

gi primū debet, sicut & illud in **Ecclīastico**. **A**b initio & añ se-
cula creata sum, & usq; ad futurū sc̄lm nō desinā, & tñ utrūq;

legit atq; cōcinit in laudē gloriose uirginis, in usu ecclīastico
Preterea, ex psalterio cōplura accōmodant sc̄tis cuiusq; ḡnis,
in horis canonicis & missæ officio, q̄ de solo **Ch̄o** primū sunt

deprōpta, ac intelligēda. **E**t in epl̄is, ex more ecclīastico in ce-
lebratione missarū, q̄ de sc̄tis fiunt, legi solitis, p̄ multa de p̄fi-

bus ueteris testamēti dicta, applicant ad sc̄tōs legis euāgelicæ
p̄ter ip̄sius primi authoris s̄niam, **I**stud aut̄ (inquiūt) magnā in-

ducit cō-

Cant. 4

Apoca. 12

Sapien. 7

Eccl. 24

LIBER SECVNDVS.

ducit cōfusione ecclie dei, cū hoc mō scriptura pro hūano arbitrio torquet ad alienū sensum, & laudib⁹ min⁹ accōmodis atq; incōsentaneis sc̄tōꝝ gradui, a nobis ipsi p̄dicant ac celebrant qd̄ in eoꝝ potius ignominia, q̄ honorē deurgit. **Nō** igit̄ cōmēdāda est, hmōi sc̄tōꝝ laudatio. ¶ **Verum** illis r̄ndendū est, nō id uitio dari debere, q̄ aliqua sacra scripturæ snia applicet alicui, de q̄ tñ primū nō est deprompta, propter aliquā habitudinē & cōformitatē illius, ad id de q̄ primū illa est cōscripta. Quēadmodū magnā cōcinnitatē atq; cōuententiam habet sanctissima Christi mater, ad ecclesiā Christi sponsam. Nā ipsa, mater est ecclesiæ fidelisq; populi, secundū sp̄m, sicut prior **Eua**, omniū uiuentiū est mater, secundū carnē. Cū em̄ mater sit saluatoris, & uiuificatoris oim, cur (oro) mater nō erit oim qui saluati sunt & uiuificati per eū. **Non** inconcinne igit̄ nec inepte, quæ de sancta dicūtur ecclesia in sacris literis, attribuntur ob hoc respōsum, & sacratissimæ uirgini **Mariæ**. **Præter** rea, mirā habet cōformitatē atq; cōsonātiā eadē sancta dei genitrix, cū æterna sapiētia. **Nēpe** ipsa est uera filij dei m̄r, q̄ uirtus est & sapiētia p̄ris, eandē naturæ idētatē cū ipso, q̄tenus hō ē, sortita. **Quis** igit̄ indignū & absurdū iudicauerit, ob hāc cōsubstantialitatē matris cū filio, ea q̄ de æterna dei sapientia primū dicunt, secūdo loco & cōsequio quodā, de sacrosancta dei matre prædicati. **Sicut** em̄ clara matrum stemmata trās eunt in filios, eadēq; denominatione q̄ parentē, etiā ipsos illustres reddūt, haud secus & insignes filioꝝ tituli, matre q̄q; decorare solēt. ¶ **Rursum**, ut author est **B. Augustinus** in tertio libro de doctrina Ch̄ana, ubi septē regulas **Ticonij** ad aperienda sacraꝝ l̄rāꝝ sensa admodū cōducibiles, latius explicat, secūdū primā eiisdē regulā (q̄ de Ch̄o capite est & eius corpore) in ipso scripturæ cōtextu interdū a capite trāsīt ad corp⁹, & interdū e diuerso a corpore Ch̄i ad eius caput, & id quidē, p̄pter nexū atq; cōformitatē & cōherētiā corporis ad suū caput. **Apte** igit̄ et cōgruēter propter eādē causam, q̄ in diuinis psalms primū de **Christo** capite, dicunt, ut psalmo primo, secūdo, tertio, q̄rto, octauo, decimo, decimoquinto, uicesimo, uicesimotertio, & alijs p̄ multis, secūdo q̄ loco de sanctis, q̄ sunt membra.

I. Corin. I

III
Augustinus
Ticonius

De ueneratione Sanctorum.

membra corporis Chri, decantant. Demum inter noui testamen-
ti patres & ueteris, magna est cognatio affinitasq; uirtutu, nisi
deq; bonorū operū gēnibus enituisse legunt pleriq; antiqui, ue-
ri dei cultores, & q sub lege euāgelica insigni uitæ sanctimo-
nia resplenduerūt. Ob hanc igit uirtutū germanitatē, aut offi-
cij dignitatēq; in dei ministerio idēitate, q̄s iure improbauerit
ea q̄ in libro **Eccliaſtici** de **Abrahā**, **Ioseph**, **Mose**, **Aarō**, **Da-
uid** & reliq; p̄claris illius t̄pis uiris, p̄conia descripta sunt, ac
comodari ad illustres sanctitate uiros uouē legis, aut p̄tifica-
li autoritate, aut singulari aliq̄ uirtute cū priscis illis p̄fīb^o cō-
spirantes. Nulli certe recta rōne nitēti, absurda, uideri debet,
aut inepta, hęc laudis priscoꝝ ad recētiore applicatio atq; tra-
ductio. ¶ Sed hic rursū insurgūt n̄ri colluctatores, occasio-
nē cauillādi nacti, qm̄ librū **Eccliaſtici** mō noiatim exp̄ssim^o.
Liber (inquūt) **Eccliaſtici**, nō est de canone sacroꝝ librorū di-
uinæ scripturę, sicut nec **liber Sapiētie**, **Iudith**, **Tobie**, & **Ma-
chabeorū**. Illos em̄ qnq; libros, cēsuerūt oculatissimi p̄res an-
tiqui, secernēdos a catalogo librorū canonicorū sacre scriptu-
rę. Ex illis igit p̄perā sumunt ea, q̄ in sc̄toꝝ celebrationē con-
cinunt in usu eccliaſtico, neq; rata haberi debēt ea testimonia
ad quicq̄ cōfirmādū, q̄ ex p̄dictis libris desumunt, quēadmo-
dū ex libro **Tobie** itidē & **Machabeorū** nō nulla adducta sūt
in priore libro, ad cōprobandū qd̄ inibi proponebat, q̄ qdē cō-
probatio, idcirco inualida & infirma uideri possit. ¶ His ita sa-
tisfaciēdū est, qnq; libros añ dictos nō esse quidē de canone
pud **Iudæos**, sed apud **Chriānos**, ipsos esse canonicos, quantū
ad salutarē morū doctrinā in eis contentā, & testimonia pro-
prietate fidei ac religionis ex eis apud **Christi** cultores & inter
illos sumenda, licet cōtra hostes fidei **Christianę** & cōculca-
tores ut **Iudæos**, nō essent ualida nec firma ex eis libris sum-
pta testimonia. Qd̄ plane ex **B. Augustini** sn̄ia colligit, ita dicē
tis in decimo octauo libro de ciuitate dei, capite tricesimo q̄rto
Ab hoc tpe apud **Iudæos** restituto tēplo, nō reges sed p̄inci-
pes fuerūt, usq; ad **Aristobolū**, quorū supputatio temporum,
non in scripturis sanctis, quę canonice appellantur, sed in
alijs inuenitur. In quibus sunt & **Machabeorū** libri, quos nō
o 2 **Iudæi**,

III.

Cap. II.

Augustinus

LIBER SECVNDVS.

Iudei, sed ecclia pro canonicis habet, propter quondam martyrum
passiones uehementes atque mirabiles, quae antequam Christus uenisset in
carne, usque ad mortem pro dei lege certauerunt, & mala grauissima
ma atque horribilia protulerunt. **Hac ibi.** Sed quemadmodum libros
Machabeorum ecclia sancta pro canonicis habet, ut hic sentit Au-

Sapien. 2
Eccle. 24
gustinus, eodem prorsus modo & ob consimilem rationem, ceteros quoque
tuor habet ut canonicos, quod propter praecleara morum documenta ac praep-
cepta, in libro Sapietiae aptum continet oraculum de persecutione, ab
impijs Christo illata. In ecclesiastico quoque, sublimia aeternae dei sapi-
entiae praefonia. In ceteris autem duobus, sacra textus historia, mira-
bilis dei benignitas ad suos cultores a malis eruditos edisserens

VI. ¶ Ceterum audiamus & hoc loco ex beato Augustino. quod tunc auctoritas
deferendum est duobus libris modo dictis, Sapietiae & ecclesiastico

Augustinus
De libro quod de sapietiae, singulatim ita loquitur ipse, in primo li-
bro de praedestinatione sanctorum cap. 13. Quae cum ita sint, non debuit
repudiari inia libri Sapietiae, quae meruit in ecclesia Christi, de gra-
du electorum ecclesiae Christi tam longa annositate recitari, & ab omnibus
christianis, ab episcopis usque ad extremos laicos fideles, poenitentes, ca-

Idem
techuminos, cum ueneratione diuinae auctoritatis audiri. De am-
bobus autem illis simul, idem in secundo libro de doctrina christiana sic
ait. Illi duo libri, unus quae Sapietia, & alius quae Ecclesiasticus inscri-
bitur, quoniam in auctoritate recipi meruerunt, inter propheticos nu-
merandi sunt. Rursum de hisdem duobus libris, idem beatus patrum in. 17.

Idem.
libro de ciuitate dei cap. 20. ita inquit. Alij quoque duo, quae unus Sa-
pietia, alter quoque Ecclesiasticus dicitur, propter eloquij nonnullam sili-
tudinem, ut Salomonis dicantur, obtinuit consuetudo. Non autem esse ip-
sius, non dubitant doctiores, eos tamen in auctoritate, maxime occide-
ntalis antiquus recepit ecclia. Quorum in uno, quae appellatur Sapietia
Salomonis, passio Christi aptissime prophetat. Impij quippe inter
fectores eius commemorantur, dicentes. Circuueniamus iustitiam, quoniam in
suauis est nobis, & contrarij est operibus nostris, & improperat nobis praec-
cepta legis, & infamat in nos praeccepta disciplinae nostrae. Promittit scientiam dei se
habere, & filium deisse noiat. Et reliqua, ibi consequentia. In Ecclesia-
stico autem, fides gentium futura praedicat, isto modo. Miserere nostri domine
deus omnium, & immitte timorem tuum super omnes gentes, extolle ma-
nū tuam super gentes alienas, & uideat potentiam tuam. **Ut sicut coram**

Sapien. 2
illis san-

Eccle. 26

De ueneratione Sanctorum.

illis sanctificatus es in nobis, ita corā nobis magnificeris in illis & agnoscat te, scdm q̄ & nos agnouimus te, q̄a nō est deus p̄ter te dñe. Hāc sub optādi & precādi specie p̄phetiā, p̄ lesūm Ch̄m uidem⁹ ipletā. Sed aduersus cōtrādīctores, nō tāta auctoritate proferunt q̄ scripta nō sunt in canone Iudeorū. Hęc Augu. ibidē. ¶ Porro quīs etiā p̄dicti q̄nq; libri admitterent VII. nō eē de canone sacrorū librorū scripturā sanctā, ex hoc tñ nō recte cōficiās, ipsos legi nō posse, aut desumi ex illis aliq̄, q̄ in officio ecclīastico recitent in laudē sc̄torū. Nēpe in horis canonicis, sacrificijq; sc̄tissimā eucharistiā oblatione, multa ex institutione ecclīae, probe legunt ac decātant, q̄ ex libris canonicis sacre scripturē nō sunt desumpta, ut homiliē euāgeliorū ac historiā de uita ac morib⁹ sc̄torū, q̄ nequaq̄ ad eā accedunt dignitatē, neq; tñ hñt auctoritatis robur, sicut ea q̄ p̄dicti q̄nq; libri cōplectunt. Qui qm̄ ex generali ecclīae cōstitutiōe approbati sunt, ut quotānis legātur in officio ecclīastico, nō est cur amplius q̄s hāsitet, ex ipsis & ea depromi legitime posse, q̄ in sanctorū cōmendationē pie ac religiose cōcīnātur.

¶ Id p̄coniū, digne & uere, Christiferā uirgini attribui ab ecclīa catholica, q̄ Ch̄m meruerit portare. Cap. XIII.

Resum & hoc spiculū, decimotertio loco in nos I. eiaculā aduersarij. In sacre uirginis & sc̄torū laudibus, ab ecclīa lōgo usu receptis, plerāq; cōperiūt cōcīni, q̄ a ueritate & pio religionis cultu uidēt aliēna. Exēpli grā, in illa celebratissima ecclīe laude, ad sacrosanctā dei matrē tpe paschali decātari solita. Regina cœli lætare, q̄a quē meruisti portare, resurrexit sicut dixit, ora pro nob̄ deū astruit sc̄da eius p̄ricula, beatā dei matrē meruisse, q̄ uirginali suo utero Ch̄m gestauerit. Illud autē nequaq̄ vitati (inquiūt) cohæret, qm̄ diuina tñ electiōe, supbenignoq; supnæ bonitatis indultu, id cōsecuta est deo sacrata uirgo, q̄ m̄ dei sit effecta, & nō ex aliq̄ suo peculiari merito. Nullū em̄ (ut aiūt) ē hoīs erga deū meritū, sed solū debitū, dei ꝑo ad hominē nullū est debitū, sed sola grā & gratuita bonitatis. Imo meriti nomē tanq̄ sup̄bū, collatiōe n̄i ad deū facta, prorsus ē (ut sentiūt) ab ore ch̄riano reijciēdū. Nō igit̄ hoc pacto, ritē honorāl̄ sancti, q̄sq̄dē.